

Dood en liefde

TOINE LAGRO-JANSSEN

Als ik haastig het huis van mevrouw Rietjes binnenkom, merk ik dat de kleine huiskamer schemerig is en vol. Haar echtgenoot zit met gebogen hoofd aan tafel. Sandra, 23 jaar, staat naast haar vriend op enige afstand van moeders ziekbed midden in de kamer. Daarnaast, verloren, de 19-jarige zoon. Marianne, de oudste dochter, snelt op me af en zegt dat moeder iedereen heeft laten komen, omdat ze zeker weet dat ze nu doodgaat. Daarom moesten meneer pastoor en ik met spoed gebeld worden. Ik ontwaar de pastoor aan het voeteneind van het bed – als enige in de nabijheid van de zieke – bezig met de voorbereidingen van het laatste sacrament. We schrijven 1990, het laatste sacrament was nog geen sacrament der zieken, maar diende als ultieme steun voor de stervenden.

Mevrouw Rietjes, 52 jaar oud, lijdt sinds zeven jaar aan een mammacarcinoom. Enkele jaren na de diagnose werden maligne halsklieren geconstateerd. Haar situatie verslechterde aanzienlijk toen een metastase in het distale femur werd vastgesteld; later manifesteerden zich ook botmetastasen elders. Bestraling en diverse chemokuren volgden. Ze was er beroerd van. Maar bovenal voelde ze zich ontzettend door man en kinderen in de steek gelaten, daar wond ze geen doekjes om. Ik herinner me levendig hoe ze me diverse malen uiterst rancuneus verslag deed over haar huwelijk, dat ze had willen scheiden, dat de kanker haar de verwezenlijking van dit plan onmogelijk had gemaakt, dat er een volstrekte communicatiearmoede was met haar man, en hoe de kinderen met hun vriendjes het huis ontvluchtten. Najaar 1990 besloot ze dat ze geen verder onderzoek meer wilde, geen verdere ziekenhuisbehandeling, behalve een pijnblokkade, en dat ze thuis wilde sterven.

Er kwam een bed in de kamer en alles wat voor de verzorging nodig was. Ze was angstig, vooral 's nachts als ze alleen was. Ik probeerde in een gesprek met beiden haar harde kanten naar hem te verzachten, en hem gevoeliger te maken voor haar behoefte aan contact. En ik vroeg mij af of temidden van deze afwezigheid van liefde en genegenheid terminale zorg eigenlijk wel mogelijk was.

Toen kwam deze spoedvisite, twee dagen voor kerstmis.

Als ik naar mevrouw Rietjes toeloop en haar aankijk, weet ik dat zij niet stervende is. Ik vraag de pastoor zijn handelingen te laten rusten en verzoek iedereen zich

even terug te trekken. Ik onderzoek de patiënt en we praten. Zij is in paniek geraakt bij de gedachte dat ze alleen zou moeten sterven. De kinderen zijn met de kerst meer buitenshuis dan haar lief is en zo zijn er nog wat tegenvallende berichten. Ze merkt dat ze aan geestelijke kracht inboet en ze voelt zich ellendig van eenzaamheid.

Ik roep man en kinderen binnen, maak de dichtgeschoven gordijnen open en bespreek wat er aan de hand is. Menselijk onvermogen en verdriet zijn tastbaar aanwezig. Toch voel ik me voor het eerst hoopvol over de slaagkans van dit sterfbed thuis.

Epicrise

Kennis van de voorgeschiedenis en context van deze vrouw maakte het mij mogelijk om de hulpvraag van een acuut sterven snel te transformeren naar een hulpvraag van paniek. Maar honderd procent zeker ben je nooit. Er bleef die dag een vaag, onrustig gevoel aan me knagen en zekerheidshalve ging ik 's avonds nog even terug.

Ruim drie weken later overleed mevrouw Rietjes, rustig en in het bijzijn van haar man en oudste dochter.

prof.dr. A.L.M. Lagro-Janssen, huisarts, Groesbeekseweg 12, 6524 DA Nijmegen.